

B. N.
309.

Xm. 195.

DISPUTATIO
DE
SIMPLICIUM
MEDICAMENTORUM
FACULTATIBUS

X.

*Ex Capitibus 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24.
25. 26. 27. & 28. quod ultimum est Libri
tertij Galeni de simplicium medicamento-
rum facultatibus, congesta:*

ET

Publici exercitij gratia in inclyta Argen-
toratensium Universitate proposita

à

MELCHIORE SEBIZIO,
DOCTORE ET PROFESSORE
Medicinæ, Comite Palatino Cæsa-
reo, ac Reipubl. Archiatro:

Respondente

CHRISTOPHORO LUDOVICO
Heser/STUTGARDIANO,

—(—)—

ARGENTORATI,
Typis EBERHARDI WELPERI.

M. DC. XLIX.

SERENISSIMO
CELSSIMO QVE PRINCIPI AC DOMINO,
DOMINO
EBERHARDO III.
DUCI WÜRTEMBERGIAE AC
TECCIAE, COMITI MOMPEL-
GARDIAE, DYNASTAE HEIDEN-
HEMII, &c.

PRINCIPI AC DOMINO SUO
CLEMENTISSIMO:

NEC-NON

*Amplissimis Incluti Ducatus Würtembergici Or-
dinibus provincialibus selectioribus,*

DOMINIS:

*Salutis publicae Curatoribus Fidis: Favoribus
eximjs:*

DN. MELCHIORI NICOLAI, Theol. D. Vni-
vers. Tübing. Procancellario dignissimo:

DN. HENRICO DAVBERO, Abbati Murrhar-
tensi, agriq; Maulbrunnensis Inspectori generalis:

DN. IOHANNI ADAMO DAPPEN, } V. I. Lic.

DN. CHRISTOPHORO CASPARO, } meritiss.

DN. IOH. IACOBO ADLVNG,

Stuttgardæo:

DN. IOHAN-SEBASTIANO KÜNLINO,

Marpacensi:

DN. LVDOVICO KLEINBVOB, Calvensi:

DN. CASPARO KEÜRLEBERO, Nürtingensi:

DN. CHRISTOPHORO WEISENMAIERO,

Schorndorffensi:

Hiscæ Thesibus Medicis

Se suaq; studia submissè commendat

Christophorus Ludovicus Heger / R.

} Coss:

} Pru-
dent:

PROBLEMA

I.

Difficiliter ea, quæ frigida sunt, per se ipsa, citra alicujus externi subsidij opem & adminiculum, intro subire, & in corporis partes penetrare? Negat Galenus: sed, ut frigida pharmaca penetrent, opus esse dicit ministerio caloris nostri nativi. Probat hoc triplici argumento.

I. est. Q. intro ad se trahit, & comminuendo extenuat, ejus ministerio atq; auxilio opus habent & alia refrigerantia. At calor noster nativus hoc facit. Ergo illius ministerio & auxilio opus est refrigerantibus.

II. Si frigida deleteria citius magisque in calidis naturis vim suam exerunt, quam in frigidis, sequitur, illis opus esse ministerio & auxilio caloris nativi. At prius verum est. Ergo & posterius.

III. Prasupponit hoc fundamentum: quod frigida pharmaca, quæ *δυναμικὰ* sunt, ut Cicuta, Papaver, Hyoscyami semen, Mandragora &c. hominem interimant. Interimere autem illum nequeant, nisi prius cor ipsum refrigerent.

X 2

Idcoq;

Ideoq̄, necessum sit, comminuta & extenuata ingrediuntur in corpus: id quod ex sua natura prestare nequeunt. Etenim, quæ crassarum sunt partium, ignava & pigra admodum, nec, ut minutim concidantur, prorsumque ferantur, ex sua natura obtinent, ea adscititiam requirunt caliditatem, quæ illa in minutas secet particulas, attenuet, comminuat, & manu quasi ducat, inque exiles partium omnium meatus deducat. At dicta frigida ἰνλάνησια talia sunt. Ergo requirunt calorem extraneum, ut ad interiora pertingant.

Si quæras, quid eveniat, si caliditas illa absit. Respondet Galenus, frigida illa pharmaca cunctari, tardare, & in amplioribus herere meatibus, innatare etiam quasi venis atque arterijs, & progressu temporis per longos errores, multasque jactationes ab humoribus, qui inibi sunt, aliquid vicissim pati: idque ex hoc principio, quia qualitates omnes in sese mutuo agunt. Patiuntur autem frigida pharmaca aliquid ab humoribus, perinde ac lapis, qui ab assiduo aquæ stillicidio excavatur, & gladius, cujus acies hebetatur à cera.

Si iterum roges, quomodo & quando frigida hæc ἰνλάνησια hominem enecent? Respondet Galenus ad prius, enecare refrigerando. Etenim, si actiones animantium à solidarum partium calore proficiuntur, necesse est, eo extincto, & corpore refrigerato, hominem interire. At prius verum est. Ergo & posterius.

Ad

Ad posterius dicit, tūm demūm hominem
perire, cūm partes istae ab hisce medicamentis
fuerint refrigeratae. Refrigerari autem non posse,
nisi medicamenta illa in proprios partium mea-
tus subjerint, seseque insinuārint: quod tamen
ex sua natura facere nequeunt: idque propter
allatam rationem, quia crassa sunt & ad mo-
tum tarda. Opus igitur esse externo subsidio,
quod illa ad interiora deducat. Deducere autem
causas ob duas: unam, quae primaria, arterias, quae
in διασολῆν attrahunt: alteram, quae secundaria,
essentiae tenuitatem illius pharmaci, quod pene-
trare & intrò subire tenetur. Hac cūm frigida
medicamina destituta sint, idcirco tali ipsis opus
est subsidio, cuius beneficio penetrare valeant.

Ex quib. consequitur, corpora frigidiora tra-
ctum arteriarum habere debiliorem, quā calida:
non posse etiam medicamentorum substantiam
celeriter in minutas partes redigere. Vnde ac-
cidit, ut medicamenta talia, quae sunt frigida, pro-
cedente tempore cunctando aliquid patiantur, &
forsan etiam concoquantur, veluti succus lactuca.
Nam & is tempore concoquitur. At si integer
ad cor pergere properaret, non secus atque cicu-
ta hominem tolleret e medio. Quod ipsum quo-
que de alijs succis refrigerantibus dici affirmari-
que potest. Nam nisi celeriter necare possint,
postea vires suas amittunt, quoniam ab humori-
bus alterantur, vincuntur, atque ita nullius red-
duntur effectus. Lib. 3. c. 18.

II.

Quotnam sint venenorum genera, & quomodo nos interficiant? Duo illorum genera Galenus tradit, hoc & sequenti capite: frigida & calida. Illorum nullum τῶν γένει, genere, h. e. natura & substantia διακρίσειον esse dicit: sed τῶν ποσῶν μόνον, sola quantitate: hac verò talia esse τῶν γένει asseverat. Illa frigore necare, hac non solo calore hoc facere statuit, sed διαβρώσας καὶ σήφει, corrosione & putredine, qua ambo tamen à calore proficiscuntur. Illa interimere arbitratur, si agant celeriter, quia tempore excofacta vim, qua operabantur, amittunt. Hac progressu temporis validiora deterioraque evadunt: quoniam temporis spatio putrescunt omnia, eoque magis, quò locus fuerit calidior & humidior. Utraque ergo, calida & frigida, necant. Necant autem, quia cor affligunt. Affligunt verò, quoniam efficiunt, ut cor à munere suo, ipso nimirum pulsu, cesset. Nullum enim animal mori potest, nisi cor actione sua privetur. Privatur autem, cum magna affectum est intemperie: qualem illi imprimere solent frigida venena in magna copia assumpta. Copia enim, non genere, uti dictum, hominem jugulant. In exigua quantitate assumpta, vincuntur & nutriunt. Simile enim quid ijs accidit, ubi ad cor pergere cunctantur, quod lignis humidis & viridibus. Hac namque, si acervatim in ignem coniciantur, illum celerrimè extinguunt: sin igni undiquaque in orbem

orbem prius circumponantur, ut siccentur, & calefiant, & postea sensim ei addantur, tantum abest, ut illum extinguant, ut etiam q. pabulum aliquod ipsi subministrent. Sic cicuta hominem quidem trucidat, tum ob meatuum corporis amplitudinem, & caloris abundantiam, tum ob attractionis arteriarum robur validum, etiamnum ad cor pertingens.

Si quæras, quæ causa diversitatis sit, quod eadem non etiam Surnos exanimet? Respondet Galenus, causam esse, quod cicuta & retineatur, & cunctetur, & sese tractu temporis concoqui, preparariq. à corde, tanquam à foco incalescens, patiatur, non secus ac ligna extrinsecus. Id enim hic evenit, quod in esu lactucarum. Nam moderato usu hominem alunt: expressus verò earum succus largiter haustus, vita privat, ut cicuta & papaver. Lactuca si cor refrigeraverit, hominem extinguit: si concoquatur, alit. Eodem modo cicuta, cum celeriter distribuitur, eidem mortem adfert: Surnos verò tarditate nutrit. Si verò exiguum quid illius sumatur, vitam minimè adimit. Probavit hoc anus illa Atheniensis, cujus apud omnes percelebris erat memoria. Auspicata enim ab exigua Cicuta portione, nullo incommodo ad magnam progressa est copiam. Principio enim paucum ipsa devictum est exiguitate; ac consuetudo, quæ altera & ascititia Natura dicitur, & plurimum potest, naturalem reddidit. Lib. 3. c. 18.

III.

Ut quæ dicta sunt cap. 18. & 19. hujus libri tertij, clariora sint, magisque perspicua, quæri posset, ad quot theoremata reduci queant? Resp. Ad sequentia 15.

I. est: Deleteria pharmaca vel frigida sunt, vel calida.

II. quæ frigiditate hominem extinguunt, non yveta, natura malifica, sed τὸ πλεον, nimia quantitate hoc efficiunt.

III. quæ calida sunt, non quantitate, sed vi malefica hominem destruunt.

IV. ut medicamenta operentur, opus est caloris nativi auxilio, qui intro ad se trahat, & minuendo extenuet, sicque illa in actum deducat.

V. Frigida pharmaca, quæ deleteria dicuntur, citius & magis vires suas exerunt in calidis naturis.

VI. Ut eadem interficiant, necesse est, ut corprius refrigerent.

VII. Ut hoc præstent, requiritur, ut intro subeant comminuta & extenuata.

VIII. Sic verò subeunt non natura propria, (crasse enim sunt substantiæ & ad motum tarda) sed beneficio caloris nostri corporis. Hic enim secat, attenuat, comminuit, & in exiles partium meatus quasi manu deducit.

IX. Calor iste si desideretur, tum frigida medicamina cunctantur, hærentq; in majorib; meatibus,

ribus, & temporis spatio aliquid ab humoribus,
inibi sitis, patiuntur, suasque vires amittunt:
quo fit, ut excessivè partes non refrigerent, ac
proin vitam neutiquam demoliantur: imò potius
concoquantur, & corpus nutriant.

X. Frigida medicamenta, si integris viribus
ad cor properent celeriter, illud refrigerant, ho-
minemque delent. At si cunctando tardandoque
aliquid patiantur, mitescunt, vincuntur, & pla-
nè concoquantur.

XI. Calida deleteria, quò diutiùs manent, eò
deteriora evadunt.

XII. Frigida si dentur comminuta, aut in
forma potionis, citiùs jugulant, quàm si dentur
in forma solida. Ratio est: quoniam substantiæ
tenuitas atque exilitas, quemadmodum & fluxi-
bilitas, distributionem promovent.

XIII. Quæ frigiditate occidunt, ea in exigua
sumpta quantitate mortem non inferunt: non
magis, quàm si copiosæ flammæ pauxillum instil-
les aquæ, aut lignum humidum ac viride in il-
lam conijcias in pauca quantitate.

XIV. Si calor absit, qui tum comminuat, tum
ad cor usq; perducit, tum frigida vitam adime-
re nequeunt.

XV. Si quod comminuit ac deducit, multò
fuerit validius, planè superat, & in alimoniam
quod assumptum fuit vertit.

IV.

Utrum quæ τῆ φύσει frigida sunt, veteres
X S rectè

rectè dixerint talia esse τῆ δυνάμει? Rectissimè!
Probat hoc Galenus argumento sequenti. Quæ
agendi facultatem, & alterationis principum à
nostro corpore, quod passurum, accipiunt, & agere
absque patientis corporis auxilio non possunt, ea
δρόλωσ, rectè, convenienter, & decenter alteran-
tia dicuntur τῆ δυνάμει. At medicamenta refri-
gerantia agendi facultatem, & alterationis, h. e.
refrigerationis principium πῶσ, quadantenus, ac-
cipiunt à nostro corpore, quod passurum & refri-
gerandum, & absque illius auxilio agere & refri-
gerare non possunt. Ergo δρόλωσ frigida δυνά-
μει dicuntur.

Minor probatur. Quæ opus habent calore
nostro nativo, tanquam principio actuante, ut
actu corpus alterent, ea agendi facultatem &
alterationis principium quadantenus à nostro ac-
cipiunt corpore. At medicamenta refrigerantia
opus habent calore nostro nativo, tanquam prin-
cipio actuante. Ergo agendi facultatem & alte-
rationis, h. e. refrigerationis principium à nostro
corpore accipiunt, Lib. 3. c. 20.

V.

Num & calefacientia medicamina, quæ
talia τῆ φύσει statuuntur, etiam δρόλωσ τῆ δυ-
νάμει calida dici queant? Respondet Galenus
affirmando: quia & ipsa agendi potestatem à
calore nostro nativo quadantenus sortiuntur:
quamvis modo diverso. Nam non τελέωσ, prorsus
ex sese habent, ut calefaciant, sed necesse est, ut
aliquid

aliquid prius à nobis patiantur, h. e. quodammodo alterentur & incalescant. Quæ autem refrigerant, priusquam refrigerent, in minuta conterantur, & κινῶν ἐπίκλησιν, adventitium motum, narciscantur oportet. Vtrisque igitur, tum natura calidis, tum natura frigidis, commune est, alterationis principium à corporis nostri, quod passurum & alterandum, calore nativo, mutuari: sed cum hoc discrimine, quod calida duntaxat à corporis nostri calore incalescant: frigida autem ab eodem comminuantur, & motum adventitium acquirant, quemadmodum dictum. Quod si tamen libeat ea ἐνέστυεία, actu frigida & calida appellare, quæ τῆν φύσιν talia sunt, cum eo Galenus non se litigaturum profitetur: dummodo ἡ διαφορά, dissensio solum ἐν ὀνόματι, in nomine consistat: τὸ δὲ πρᾶγμα, res ipsa verò utrisque in concessio sit atque in confesso: quoniam omnia, sive frigida, sive calida, calidum corpus, quò operari possint, postulant. Lib. 3. c. 20.

VI.

An frigida medicamenta, quæ inter τὰ δυνάμιστα antea fuerunt recensita, hominem perpetuò morti tradant? Respondet Galenus per distinctionem. Nam si cum tali aliquo simplici, quod instar vehiculi se habet, eaq; promptè & cito ad cor deducere potest, hauriantur, utiq; hominem neci dare queunt: quando scilicet in magna quantitate tali simplici permiscentur. At si cum re aliqua præcalida assumantur, illum non
necef.

necessario perimunt: nimirum cum pauca in dosi
cum largo simplici alio usurpantur. Si roges,
quanam illa res calida sit, cujus beneficio illa sua
in actione impediuntur? Respondet Galenus, esse
tunc alia, tunc vel maxime vinum, idque non
quodvis, sed quod vinosum, generosum, tenue, cla-
rum, κίρρον, ἢ ζαυθόν, fuluum, giluum, sive fla-
vum, odoratum, mediocriter vetus, quodque, dum
temperatur, plurimam aquam exposcit. Tale enim
admodum calefacit, facileque in totum corpus
distribuitur. Sic ergo Galenus ratiocinatur.

Quae vincunt, & celeriter ad cor deducuntur,
siquidem deleteria sint, ea homini necem infe-
runt. At meconium, cicuta &c. in magna quan-
titate paucio vino permista vincunt, celeriterque
ad cor deducuntur. Ergo homini necem inferunt.

Rursus, quae vincuntur, franguntur, & ob-
tunduntur, licet sint deleteria, hominem non ne-
cessario exanimant. Dicta simplicia exigua in
quantitate copioso vino permista vincuntur,
franguntur, & obtunduntur. Ergo hominem
non necessario exanimant.

Quæres, si quis succum aliquem deleterium,
v. g. papaveris, in tanta dosi, quanta hominem
luce orbare potest, hausisset, ac etiamnum tamen
superesset, an sanari queat? Respondet author
affirmando, presertim si largiter vinum vetus &
generosum ingesserit. Tale enim presentissimum
remedium esse experientia & ratione confirmat.

Experientia quidem, quia restatur, se quen-
dans

quendam extremè refrigeratum vini Lesbij pō-
tione servasse. Addit insuper, vinum generosum
& meracum non solùm eos curare, qui à refri-
gerantibus medicamentis vehementer refrigerati
sunt, sed etiam agros, qui syncopen ex cordis sto-
machive affectu passi.

Ratione verò ista. Quod remedium frigidō-
rum succorum vires frangit, & superat, id homi-
nem, qui id bibit, à morte vindicare potest. At
vinum generosum, quod largà manū ingestum,
frigidorum succorum vires frangit & superat. Er-
go hominem curare & à morte vindicare potest.

Minor est manifesta. Nam quicquid poten-
ter calefacit, id in copia potum frigidorum suc-
corum vires frangit & superat. Vinum tale,
quale descriptum, potenter calefacit. Ergo in
copia potum frigidorum succorum vires frangit
& superat.

Iterum rogabis, num idem prestare valeat
vinum nec multum, nec generosum? Respondet
Galenus, tantum abesse, ut hoc prestet, ut etiam
mortem acceleret: idque propterea, quia quasi
quoddam est vehiculum, quod vim frigidorum eò
citius & facilius ad cor deducit. Lib. 3. c. 20.

VII.

Cum de frigidis venenis dictum sit haete-
nus, de calidis etiam dicendum aliquid in
sequentibus. Quæritur ergò initid, quomodo
inter se conveniant, quomodoque differant?
Item, qua ratione calida venena cum medi-
camen-

camentis calidis consentiant? Ad prius re-
spondetur, convenire frigida deleteria cum cali-
dis, quoniam utraque hominem è medio tollunt,
cum sint ἀναιμία. Differre autem inter se, quòd
calida deleteria κατὰ σφαιδόνει καὶ διεβρωσι,
erosione ac putredine interimere nata sint; quòd
τῶ γένοιτο φθασμένα sint τῆς ἰσχυρίας φύσεως, ge-
nere naturam nostram corrumpant: quòd deni-
que progressu temporis evadant deteriora: frigi-
da verò deleteria non τῶ γένοιτο, sed tantum τῶ
προσῶ hoc faciant: minimè erodant & putrefa-
ciant: nec tempore pejora evadant.

Ad posterius dicitur, calida venena cum ca-
lidis medicamentis congruere, quòd pleraque eo-
rum calida sint eo modo, quo medicamenta ca-
lida, talia scilicet τῆ δύναμι. Deinde, quòd etiam
actu calida dici mereantur, non secus ac medi-
camenta: tametsi talia non semper à nobis sen-
tiantur: idque propterea, vel quia ipsi plurimum
caloris habemus: vel quia crassa eorum est sub-
stantia; vel quia ab aere ambiente alterata. Pro-
ut enim cuiusque sensus est affectus, pro eo etiam
admota sibi corpora sentit. Id quod Galenus
sequentibus declarat exemplis. Etenim, in bal-
neo precalido urina nostra videtur frigida. Quis
solum calidum ferre nequivit, ingressus minus
calidum postea illud facile tolerat. Quibus ma-
nus algent, aqua fontium tepida apparet, cum ta-
men alijs talis nequiquam occurrat. Qui manum
frigidam in tritici aceruum immittit, calorem
perci-

percipit. Sin calidam, nequaquam. At si cumulo stercoris columbarum, potissimum sylvestrium, manum inserat, calidam licet, manifestum tamen calorem sentiet. Sic si acervo Misyos, Soryos, chalcitidis, eruginis, calcis &c. manus iniiciat altius, protinus calida videbuntur. Quod si βάλαν, bolum, sive frustum ex illis unum acceperit, cuius externa superficies ab aëre sit refrigerata, merito nullum calorem deprehendet. Ratio est: quoniam refrigeratas tantum illius partes contingit, idque antequam in minutas partes sint redactæ. Ad eundem modum tum putealis, tum magis fontalis aqua hyberno tempore calida tangentibus videtur. Sed si quis calefactis prius manibus eam contigerit, frigida putabitur. Huius generis exempla plurima alia adduci possent, ut quivis crederet, medicamenta τῆς δουράμει ut ad nos calida, alteri animantium generi actu calida esse. Lib. 3. c. 21.

VIII.

An medicamina, quæ erodendo putrefaciendoque interimunt, genere, non qualitate deleteria sint? Quæ nos contactu per σῆψιν ἢ δραστικῶν interficiunt, non, ut refrigerantia τῶν ποσῶν, sed τῶν γένοι deleteria sunt humane nature: h. e. venena calida non nudo simplici que calore vitam nobis eripiunt, sed tali, i. e. maligno & corruptivo, quique in substantia consistit nature nostre inimica.

Potest hoc probari ratione tali. Si talia medica-

dica-

dicamenta solo calore essent deleteria & venenâs
sequeretur, omnia ea, quæ quarto gradu calida
sunt, deleteria esse. At consequens est falsum;
quoniam illa solùm calida venena sunt, quæ sunt
aut putrefactiva, aut corrosiva. Ergo falsum &
antecedens. Potest idem & hoc modo confirmari.

Quæ nunquam vincuntur & in alimentum
non convertuntur, sed in minima etiam quanti-
tate sumpta nos corrumpunt, ea non solo calore,
sed malignitate quadam & venenositate peculia-
ri id faciunt. Atqui putrefaciencia nunquam
vincuntur, nunquam in alimentum vertuntur,
sed in minima quantitate sumpta nos corrup-
punt. Ergo.

Refrigerantia autem pharmaca τῶ πῶσῶ so-
lùm deleteria sunt: quoniam interdum superan-
tur, & nutrimentum animali præbent.

Si quæras, quomodo venena illa, quæ τῶ γέ-
νει deleteria sunt, nos corrumpant? Respondetur
σὺψει καὶ διαβρώσει. Nam quæ ipsa putrescunt
& putrefaciunt alia, ea σὺψει nos corrumpunt.
At dicta pharmaca corporibus nostris diutiùs in-
herentia, temporis spatio putrescunt, & putrefa-
ciunt alia, præsertim quæ putredini sunt obno-
xia. Ergo σὺψει nos corrumpunt.

Rogabis, quenam putredini maximè sint ob-
noxia? Respondet Galenus ea, quæ calida sunt &
humida, cujus generis sanguis est. Proinde &
ipsa putrescunt, & putrefaciunt: inter quæ re-
feruntur pharmaca, quæ à putrefactione σνπε-
δωσίν.

Ἰοῦδῶν vocantur : quorum quaedam etiam longo
post tempore, à quo sumpta sunt, necare solent:
praecipue quae crasse terrenaque sunt substantiae.
Inherentia enim nostris corporibus, dein temporis
progressu putrescentia, vicinas corporis partes ero-
dunt atque corrumpunt. Lib. 3. c. 22.

IX.

Quas ob causas deleteria ista calida, tam-
etsi alimenta esse nequeant, tamen non sem-
per necessariò hominem è vivis abripiant?
Duas hujus rei potissimùm causas esse Galenus
docet. Vna est, eorum substantiae tenuitas, sive
subtilitas, quae facit, ut priùs unà cum excre-
mentis excernantur, quàm corpus afficiant inju-
ria & offendant. Terrena namque & crassa in
corpore manent diutiùs. Altera, vel cibus bonus
& salutaris, vel res quaequam alia conducens, vel
Medicus peritus, qui statim fert opem.

Monet tamen Galenus, quòd medicamenta
ista vel in quantitate sat magna fuerint assum-
pta, noxamque intulerint gravem, vel πᾶντελῶς
ὀλίγα, prorsùs pauca ingesta. Illa neque cibus
obtundi, neque generosis remedijs debellari, neque
cura Medici frangi queunt. Hac superari omni-
nò possunt, aut victu idoneo, aut excretionem, quan-
do, uti dictum, unà cum excrementis educuntur.
Exemplo esse possunt Cantharides. Nam si cente-
sima drachma particula cantharidis assumatur,
priusquam animal ledat, unà cum urinis excer-
nitur.

I

Cantha-

Cantharides enim diureticis miscentur phar-
macis, sicut pleraq; alia θανάσιμα alexipharmacis.
Atque hujus generis medicamenta composita, si
ἐπιιδέως, decenter & aptè mixta fuerint, effica-
cissima sunt. Probat hoc illa compositio, quæ ex
cantharidibus conficitur. Ad urinæ namq; pro-
vocationem est accommodatissima.

Quod autem θανάσιμα medicamina, quæ & in
dosi exigua, & bonis atque utilibus alijs remedijs
permista, nihil noxæ partibus inferant, rursus
exemplo cantharidum confirmari potest. Hæ siqui-
dem sponte sua unà, cum urina ad vesicā ferun-
tur, eamque rodendo exulcerant. Verùm, cùm in
levi parvaque admodùm dosi multis salutaribus
miscentur medicamentis, illa quidem veluti ma-
nu ducunt, rodere tamen & exulcerare nequeunt.
Id quod hoc argumento planum facere licet. Si
necessarium planè est, ut, quicquid agat aliquod
pharmacum, licet sit validissimum, iustam dosin
& magnitudinem debitam habeat, sequitur, e-
tiam cantharides talem habere debere, ut rodant
& exulcerent vesicam. At prius verum est. Ergo
& posterius.

Prius declaratur exemplo ignis. Hic enim si
minimus sit, præterquam quod non uret, ne ca-
lesfaciet quidem. Centesima enim v. g. scintilla
particula εὐαίδηλον est, & sensu à nobis minime
percipitur.

Ex quib; liquet, quæcunque frigiditate morti-
ficant, si in paucula sumantur quantitate, nu-
trire

vivere corpus posse, ut succum lactuce. At quæ pu-
tresfaciendo erodendoque necant, nunquam nu-
trire, ne quidem si ob exiguitatem innoxie cor-
pus permeent. Ratio est: quoniam τὸ γένος hu-
manæ natura sunt adversa. Lib. 3. c. 23.

X.

An quemadmodum medicamenta alia, li-
cet simplicia videantur, reverà tamen sunt
composita, & ex diversis conflata substantijs,
diversis imbutis saporibus, sic etiam res se
in cathartics habeat pharmacis, quòd scil.
diversis substantijs constent, tametsi extrin-
secus appareant simplicia & ὁμοιομερῆ. Ad hoc
quesitum Galenus affirmativè respondet: idque
exemplo Coccognidij, h. e. seminis, sive grani Thy-
melæe illustrat. Hoc quippe partes in se diversas
habet. Quasdam enim obtinet, quib. Cnico, sive
Carthami semini simile est: alias, quib. valde
dissimile. Simile illi est secundum medullam, quæ
mollis & alba. Simile quoque viribus. Vtrumque
enim pituitam purgat. Dissimile, quia præcali-
dum, quale Cnici semen non est. Sic ergò ratioci-
nari licet. Si Coccognidium partim simile, partim
dissimile est semini Carthami, sequitur, purgans
aliquod partibus constare diversis. Prius verum
est, ut ostensum. Quare & posterius. Lib. 3. c. 24.

XI.

Quæ causa, quòd quædam καθαρτικά, cum
purgatione frustrantur, non modò nihil cor-
pori noceant, sed etiam alimentum illi præ-

Y 2

beant;

beant: nonnulla verò eis τὸ φθασίμων καὶ ἰν-
ανήσιον vertantur? Causa est cathartorum di-
sparitas. Quaedam enim benigna sunt, nihil ma-
litiae in se habentia: nonnulla maligna, quae ve-
nenosi aliquid continent. Illa ergò, si maxime
actione sua frustrentur, nihil nocent, sed conco-
quuntur, talemque humorem producunt, qualem
trahere nata sunt: haec verò contrario plane
modo se habent, quoniam cum illo familiarità-
tem aliquam habent. Lib. 3. c. 24.

XII.

Quamobrem καθάρτικα humores attrahant
familiares, nec tamen ab ijs vicissim attra-
hantur? In Opere de nat. fac. demonstratum est,
quod qualitatibus, quae corporibus insunt, proprie-
tatibus & similitudinibus plerumque attractiones
perficiantur. His enim quaeque animalis pars fa-
miliare sibi nutrimentum attrahit: his quoque
καθάρτικα familiares sibi humores alliciunt. Ve-
rum ab humoribus non attrahuntur, quia illis
efficaciora valentioraque. Quod enim est fortius,
id trahit minus forte. Καθάρτικα sunt fortiora
humoribus. Ergo illos trahunt: sed ab ijs mini-
mè trahuntur.

Majorem Galenus declarat exemplo magnè-
tis. Hic enim licet, ad ferri naturam accedat,
inque ferri metallis reperiatur, eique valde simi-
lis sit, tamen quia ferro est valentior, ideo trá-
hit ferrum, non ab isto trahitur.

Minorem probat exemplo Cnici: qui li-
cet

cet pituita colore sit similis, tamen quia calore illa est potentior, propterea trahit illam, non trahitur.

Coccognidium si quando forte a corpore nostro vincatur, (quod tamen illi ob robur contingit rarius, Cnico autem saepius) alimentum efficitur, sicut elleborus coturnicibus. Lib. 3. c. 25.

XIII.

Cum dictum sit, καθάρινα purgare trahendo: & tractionem fieri ob similitudinem qualitatum, quae substantijs inhaerent, quaeritur, an evidenter demonstrari queat, Coccognidio & Cnico, cum pituitam vacuent, pituitosum succum inesse? Respondet Galenus, demonstrationes esse duplices: alias, quae necessario concludant, hoc illi inesse: alias, quae probent, hoc illi posse inesse. Et harum ipsarum quasdam in id, quod ex necessitate inest, κατὰ φύσιν, recidere, quando scilicet ex necessarijs consequuntur principijs. Cocco igitur gnidio & Cnico pituitosum inesse succum, evidenter (εὐαργῶς) demonstrari non potest: posse tamen in esse, ac probabile hoc esse, & verisimile, ratione colligitur, his praesuppositis fundamentis. I. quod attractio fiat ob similitudinem substantiae. II. quod καθάρινα humores purgant attrahendo.

Quae ergo pituitam purgant, ea illam trahendo purgant. Coccognidium & Cnicus pituitam purgant. Ergo illam purgant trahendo. Quae autem pituitam trahunt, ob similitudinem substantiae

stantia eam trahunt. Coccognidium & Cnicus
pituitam trahunt. Ergo ob similitudinem sub-
stantie illam trahunt. Ergo pituitosum quid
utrique inest καθαρῶν.

Diximus, pituitosum quid inesse καθαρῶν,
non autem planè pituitam: h. e. simile quid pi-
tuite, non pituitam ipsam. Tractio enim fit
propter similitudinem substantiarum. Itaq; quod
trahit, simile est, non τὰυτὸ. Idem Coccognidium
& Cnicus trahunt pituitam. Ergo similia tan-
tùm illi sunt, non τὰυτὰ, eadem. Differunt nam-
que inter se plurimum, τὸ τὰυτὸ καὶ τὸ ὁμοίον.
Simile enim trahere potest simile. Idem non tra-
hit idem. Etenim neque ferrum trahit ferrum,
neque caro carnem: sed magnes trahit ferrum:
caro sanguinem. Lib. 3. c. 25.

XIV.

Quotuplex hæc sit in καθαρῶν similitu-
do? Duplex: una actu, altera potestate. Qua-
dam enim καθαρῶν jam similitudinem possident
ad attractionem idoneam: quædam non perfectè
(τὸτέως) quidem illam obtinent, sed in animantis
corpore eam accipiunt, non secus ac medicamenta
καυσικὰ. Quin & permisti sunt in quolibet eo-
rum similibus succis alij dissimiles, qui partim
medicamentosi sunt, partim non. Itaque si pur-
gationem haud assequantur, quædam τῶν καθαρ-
ῶν φαρμάκων corpora nostra ledunt: quædam
verd alimentum ijs offerunt. Lib. 3. c. 26.

XV. Quo.

XV.

Quoniam καθαρικὰ aliquando sua operatione frustrantur, & non purgant, aliquando verò nimium & enormiter vacuant, aded ut non solum humor medicamento familiaris, sed etiam alij omnes vacuentur, quæritur, quænam istius purgationis, quæ ὑπερκαθάρσις vocatur, causa sit? Respondet Galenus, causam esse, non ἐλξιν, tractum, sed irritationem & apertionem venarum. Irritari autem venas, quoniam à pharmaco purgante mordicantur. Hinc fit, ut vires earum dissolvantur, & humores ab illis retineri nequeant. Concurrunt igitur in ὑπερκαθάρσει I. δὴξις, mordicatio, ob medicaminis acrimoniam. II. ἐθροισμὸς, irritatio. III. ἀναστόμωσις, orificiorum in venis apertio. IV. immodica καθάρσις. Simile enim quid accidit venis, quod ventriculo. Vbi enim pars illius superior extremè debilitata est, enormes fieri vomitus solent eorum, quæ ingesta sunt. Quando verò inferior vehementer est, enervata, λειψύγεια exurgit. Lib. 3. c. 27.

XVI.

Quæ & quo ordine excernantur, quæ in ὑπερκαθάρσει excerni videmus? Cùm infirmitas & apertio venarum adhuc est modica, qualis esse solet per initia, tunc quod est tenuissimum, & nature minimè familiare, evacuatur. Ast ubi utrumque vitium est adauctum, jam tùm etiam crassa, & quæ nature familiarissima sunt,

educuntur: & quidem hoc ordine, ut flava bilis expellatur primo, pituita secundo, tertio bilis nigra, postremo loco sanguis, quoniam succus est natura οικειότατος, familiarissimus. Ante hunc vero primus quidem, qui tenuissimus: postremus, qui crassissimus: de quo ordine etiam Hippocrates lib. de Nat. hum. differuit: inquit, si homini propinaveris purgans φλεγμαγωγόν, 1. quidem in ὑπερκαθάρασι pituita effluet: 2. bilis flava: 3. bilis atra: 4. sanguis. Si dederis χολαγωγόν, 1. flava bilis eijcietur: 2. pituita: 3. bilis atra: 4. sanguis. Si μελαναγωγόν exhibueris, 1. evacuabitur bilis atra: 2. bilis flava: 3. pituita: 4. sanguis. Quod autem sanguis ultimo semper loco in superpurgationibus egrediatur, hoc argumento probari potest. Qui humor natura est familiarissimus, vite thesaurus, natura veluti dilectus filius, partium omnium commune pabulum, ipsiusque caloris nativi fomentum, is ad extremum reservatur, minimèque effluit, nisi vasa & conceptacula illius quasi ἀψυχα sint facta, summèque debilitata, & orificia illorum ad extremum reclusa. At sanguis talis est humor, quemadmodum Galenus illum l. de cur. rat. per S. M. c. 5. comm. 5. aphor. 64. & l. 6. de loc. aff. c. 4. appellat. Ergo ad extremum à natura reservatur, minimeque effluit, nisi conceptacula ejus jam quasi ἀψυχα, inanimata sint facta, summè debilitata, & orificia eorum ad extremum reclusa. Egreditur ergo in superpurgationi-

tionibus I. humor tenuis: post crassus: tandem
sanguis. Lib. 3 c. 27.

XVII.

Quæ causa, quòd in superpurgationibus
etiam humores alij, καθαρῶν pharmaco mi-
nimè familiares, evacuentur? Triplicem eam
esse Galenus docet. I. est ἡ ἀρρωσία τῶν ἀγ-
γείων, imbecillitas vasorum. II. ἡ ἐρυπτις τῶν
σομάτων, orificiorum laxitas. III. ἡ δῆξις τῆς
καθαίροντος φαρμάκου, mordicatio medicamenti
purgantis. Planum hoc facit tali argumento.
Si humores omnes retinentur, vasorum retentri-
ce existente valida, osculis eorum clausis, nullaq;
re presente, quæ mordicare, vellicare, stimulare
& irritare vasa possit, sequitur, omnes effluere,
vasis ad extremum debilitatis, osculis eorum re-
clusis, & presente re stimulante & irritante, &
quidem κατὰ τὴν ἐπιμέλειαν τὰξι, eo ordine, qui
indicatus. At prius est verum. Verum ergò &
posterius.

II. Si una δῆξις, mordicatio, à purgante me-
dicamine facta, sufficere potest, ut vasa ad excre-
tionem excitet, multò magis excernent, ubi &
apertio eorum, & debilitas cojerint. At una δῆ-
ξις sufficere potest, quæ vasa ad excretionem sol-
licitet. Ergo multò magis excernent, pluribus
causis concurrentibus: quoniam plus roboris inest
pluribus, quàm uni cause. Lib. 3. c. ult.

XVIII.

Quæ causa istius apertionis, & infirmi-
tatis

Υ 5

tatis vasorum? *Aperiuntur in hypercatharsibus orificia vasorum διὰ τὴν ἰσχυρὴν τῆς φαρμάκου, διὰ ἢ ὑπερ καὶ ἢ δῆξις, propter purgantis robur atque potentiam, ob quam & mordicatio provenit. Vasorum autem infirmitas accidit partim διὰ τὸν σφοδρὸν κάματον, ob ingentem defatigationem, quæ dum à purgante mordicarentur, ac velut emulgerentur, contraxerant: partim διὰ τὴν κατὰ λαμβάνουσαν αὐτὰ δυσκράσιαν ἐν ταῖς ὑπερκαθάρσεσιν, ob intemperiem, quæ in superpurgationibus occupat. Quemcunque enim humorem ὅλον, penitus evacuaveris, intemperiem consequi est necesse.*

Liquet ergò, 3. esse causas, cur à purgante etiam alieni humores extrurbentur. Constat quoque, 3. causas esse, cur dicto ordine in hypercatharsi eiciantur: tenuitatem, crassitatem, & familiaritatem humorum. Magis enim & minus quilibet succus animantium constitutioni familiaris existit. Libr. 3. c. ult.

COROLLARIA.

I.

AN quædam ex purgantium medicamentorum ordine venenata sint? *Artis nostræ proceres triplicem cathartorum classem excogitarunt. Prima est benignorum & valdè mitium, quæ blandè clementerque purgant: ut Man-*
na.

na, Cassia, Tamarindi, Myrobalanorum genera,
Rosarum & Violarum succus. Secunda medio-
cium, quæ purgant efficacius: ut Rhabarbarum,
Agaricum, Sena, Aloë, Hermodactyli, Turbitib, Me-
choaca, Soldanella, Sem. Carthami, Flor. persicor.
Tertia vehementium, quæ humores exturbant
potentissime: ut Helleborus albus, Colocynthis,
Esularum & Tithymalorum genera, Scammonia,
succus Cucumeris asinini, qui dicitur Elaterium,
Euphorbium, Thymelea, Laureola, Chamelea, An-
timonium, Mercurius, succus radicis Iridis, Ebuti
& Sambuci, Gratiola, Ricini & Cataputia, sive
Lathyridis grana, Gutta gamandra &c. Ex his
primæ & secundæ classis innocua sunt, ut expe-
rientia testatur. Leniter enim & mediocriter
noxios humores evacuant, nullamque malignam
qualitatem corpori imprimunt. Tertie maligni-
tatis sanè & venenositatis haud expertia viden-
tur: quemadmodum eadem rerum Magistra pro-
bat. Gravia enim symptomata excitant, utpo-
te convulsiones, tormina ventris, virium pro-
strationem, vomitiones violentas & crebras, lei-
penthymiam, imò & syncopen cum frigido sudore,
algore extremorum, pallore, aut livore faciei.
Proinde neque senibus, neque mulieribus, neque
pueris, neque debilibus & infirmis naturis tuta.
Hanc illorum malignitatem id quoque detegit,
quòd in parva quantitate data vehementer pur-
gent. Sunt tamen alia alijs pejora: quedam
etiam corroderandi & exulcerandi facultate præ-
dita:

dita: quo fit, ut sanguinem quoque proliciant.
Observandum autem, venenositatem nos acci-
pere laxius: non quòd instar animalium, mine-
ralium aut stirpium specialiter & propriè dicta-
rum venenatarum venenum in se habeant, sed
quòd maligna sint admodum, & symptomata in-
ducant ijs similia, quæ venena κούρας καὶ ἰδίως
vocata invehere solent.

II.

An unum idemque corpus & alimentum,
& medicamentum, & venenum esse queat?
Unum idemque corpus & alimentum, & medica-
mentum statuere nihil absurdi est. Notorium
quippe, alimenta quedam medicamentosa esse, &
nonnulla medicamenta esse alimentosa. Quin imò
paucissima sunt, quæ purè & merè alimèta sunt:
pleraq; autem omnia medicatrice facultate præ-
dita: authore Galeno l. I. de alim. fac. c. I.
quæ nos non solùm alunt, sed etiam alterant.
Haud prætereà veritati repugnat, si dicatur,
unum aliquod corpus & medicamentum purgans,
& venenum esse. Tale enim Antimonium est. Re-
pugnat illi autem, si affermetur, corpus aliquod &
alimentum, & venenum esse. Hæc enim planè con-
trariæ sunt facultatis. Nam alimentum naturæ
est amicum, eamq; conservat, & corpori assimila-
tur, reperiturque tantùm in genere plantarum.
Venenum naturæ planè est inimicum, eamque de-
struit & demolitur, & non solùm in albo plan-
tarum, verùm etiam animalium & fossilium cor-
porum

porum invenitur. Hanc ob causam nullum corpus
& alimentum, & medicamentum, & venenum
esse potest. Licet autem Galenus doceat hoc in
libro cap. 18. quaedam venena sola quantitate
venena esse, modicè verò sumpta in alimoniam
corporis converti, sciendum tamen, veneni vocabu-
lum illum sumere latiùs. Nam venena, quæ non
τῷ ποσῷ, sed τῷ γένει, h. e. natura & malefica
qualitate corpus nostrum demoliuntur, nullo mo-
do alimenta vocari queunt: nisi contradictoria
concedere placeat, & asseverare, unum idemque
corpus naturæ inimicum esse & amicum: natu-
ram conservare & destruere: à corpore pati, &
in id agere: corpori assimilari & dissimile prorsus
illi permanere.

III.

Num rectè Galenus hoc in libro venena
tribuerit in ea, quæ τῷ ποσῷ καὶ τῷ γένει in-
terimunt: & hæc posteriora iterum in illa,
quæ σήψει, & διαβρώσει, putrefactione & ero-
sione necant? Accurata certè & perfecta ve-
nenorum divisio dici minime potest. Priora enim
propriè venena non sunt. Aliàs non tantùm me-
dicamenta frigida modum in quantitate & dosi
excedentia, sed multa quoque alia, etiam cibi &
potus refrigerantes, si immoderatiùs ingererentur,
in ordine venenorum habendi essent. Posteriora
ita comparata sunt, ut non omnia venena, quæ
τῷ γένει talia sunt, sub se comprehendant. Et-
enim, non omnia venena putredinem inducunt:
neque

neque omnia vim corrodingi habent. Concedimus quidem, nonnulla venena *συντικὰ* esse: sed non omnia. Largimur quoque, quaedam esse corrosiva: verum de omnibus istud dici nequit. Huc accedit, quod venena *ιδίως* sumpta non qualitatibus manifestis, sed occultis & abditis operentur. Differt enim operatio venenorum ab actione eorum, quae elementaribus qualitatibus operantur, quammaximè. Nam in parva admodum quantitate, imò & in minima, hominem vel necant, vel gravia & periculosa inferunt symptomata, idque intra exigui temporis spatium: quod qualitates elementares facere non valent, tametsi larga manu fuerint cum subjectis suis assumpta. Quae causa est, quod venenis antidotis & alexipharmacis *ὄλη τὸ ἰσικ*, ut Galenus loquitur, agentibus, medeamur: noxas autem à manifestis qualitatibus introductas contrarijs duntaxat emendemus qualitatibus.

IV.

An quod malignum est etiam sit venenatum? Negatur. Nam τὸ malignum latius patet τὸ venenato. Omne enim venenatum malignum est: sed non contra. Humores quippe & vapores in nobis haud raro gignuntur, qui maligni, quod nos occulto modo vehementer ledant: non tamen strictè & propriè loquendo venena sunt. Propriè enim & specialiter venena ea censeantur, quae non ex putredine & corruptione qualitatem naturae nostrae inimicam acquisiverunt: sed
quae

qua suâ naturâ , absque ulla putredine & cor-
 ruptione , ita sunt disposita , ut abdito modo , &
 per se , corpori nostro , ut plurimum intra paucum
 tempus , vehementer noceant , idque in vite discri-
 men conijciant. Talia ex vegetabilium genere
 sunt Napellus , Taxus , Dryopteris , Cicutâ , Hyoscya-
 mus niger , succus Coriandri viridis , Fungi , qui
 dicti lethales. Mandragora , Solanum maniacum ,
 Nerium , Aconitum , Meconium , Opium. Ex fa-
 milia animalium Vipera , Scorpj , Canes rabie cor-
 repti , Bufones , Aranea. Ex ordine corporum
 fossilium & mineralium , Arsenicum , Auri-
 pigmentum , Mercurius , Sandaracha Græcorum.
 Huc referri possunt etiam illa $\mu\acute{\iota}\alpha\sigma\mu\alpha\lambda\alpha$, $\nu\omicron\sigma\sigma\epsilon\pi\alpha\iota$
 $\acute{\alpha}\tau\omicron\omega\sigma\iota\sigma\tau\epsilon\varsigma$ καὶ $\acute{\alpha}\tau\omicron\omega\pi\pi\omicron\iota\alpha$, inquinamenta , mor-
 bide expirationes & infectorum corporum deslu-
 via , qua pestis tempore aëri sunt admista.

V.

Num natura & essentia veneni in putre-
 dine consistat ? Iam dictum fuit , plurima ve-
 nena in vegetabilium , animalium , & fossilium
 corporum classe contineri , qua omnis sint putre-
 dinis expertia. Quod si natura & essentia vene-
 ni posita esset in putredine , tum omne , quod pu-
 tridum est , venenum nobis foret , quod $\acute{\alpha}\tau\omicron\omega\sigma\tau\omicron\nu$
 esse , praxis docet. Nam & caseus verminosus , &
 fructus horæi vermiculis scatentes , & humores in
 febribus continuis atque intermittentibus putri-
 di , & partes nostri corporis , ut renes , pulmones ,
 alia , qua putrefacta , venenata essent , quod falsum
 esse ,

esse, effectus ostendunt. Non enim symptomata
talia producant, qualia venena proferre consue-
verunt. Natura igitur venenorum in specie di-
ctorum in occultiore vi consistit, qua plurimum
nobis officere, imò vitæ adferre exitium queunt.

VI.

An venenati in nobis generari possint
humores & vapores? & quo modo? Ad
prius quæsitum respondetur, humores & va-
pores gigni in corpore posse, si non prorsus vene-
natos, saltem venenatis admodum similes. Confir-
mat hanc assertionem Galenus l. 6. de loc. aff.
c. 5. comm. 3. in l. 3. epid. ægrit. 4. & multis
alijs in locis. Probant eam effectus & curandi
methodus. Etenim, in febribus malignis & pe-
techialibus, non ab externa causa ortis, in epi-
lepsia, in elephantiasi, in ulceribus canerosis &
phagedenicis, in suffocatione ab utero &c. mani-
feste humorum & vaporum virulentiam depre-
hendimus: idque ex symptomatum gravitate, &
cita internectione, que potissimum contingere so-
let in febrib. malignis & uteri strangulatu, colligi-
mus: quib. etiam alexipharmacis & bezoarticis
occurrimus.

Ad posterius dicitur, corrumpi vitiarique
humores vel ab internis, vel ab externis causis.

Internæ sunt viscerum διασπορά, obstructio,
impuritas, aut substantiæ illorum corruptela.
Ventilationis item intermissio. Externæ & evi-
dentes sunt aër inquinamenti maligni conta-
mina-

iminatus: cibi & potus, qui vel jam putridi sunt
actu, vel facillimè putredinem concipiunt: luctus
& mœror diuturnus, curæ & sollicitudines assi-
duæ, vita ignava & sedentaria, consuetorum ex-
crementorum evacuatio suppressa: omnium ve-
rò maximè venena, quæ vel comesta, vel pota, vel
inspirata, vel inuncta, vel saltem contrectata.
Quàm enim illa corpus universum ejusque humo-
res contaminent atque corrumpant, notius est,
quàm ut explicari debeat.

VII.

Utrum Papaver æquè frigidum sit, ac Ci-
cuta, Hyoscyamus, Mandragora, quæ Gale-
nus propter excessivam frigiditatem *καρκωλι-
νὰ* statuit? Negatur. Loquimar autem de pa-
pavere albo, hortensis & sativi nomine insignito:
quod sic dicitur, quia & flos, & semen illius can-
dicat. Nam si extremè frigidum esset, utique &
hominem magnoperè refrigeraret, & citra noxam
intrinsecus semen ejus usurpari non posset. At
manducatur innoxie. Etenim, secundis mensis
quandoque cum alijs tragematibus saccharo in-
crustatum apponitur. Oleum quoque, quod ex
illo exprimitur, gratum est & edule, panique il-
litum, aut alio quovis modo in cibo, citra refri-
gerationis sensum, sumitur. Galenus etiam tum
lib. 1. de al. facult. tum 1. 7. simpl. c. propr.
scribit, homines suo seculo semen istud pani in-
spersisse, ac melle maceratum comedisse. Recensens
Dioscorides & Galenus præter hoc papaveris
genus

genus adhuc tria alia: quæ albo sunt validiora:
utpote nigrum, & duo sylvestria.

VIII.

Quamobrem amara minimè omnium putrescant? Quia quæ talia exquisitè, non alieno sapore sensibili effatuque digno prædita, admodum sicca sunt. Humida namque corpora facile putrescunt, quemadmodum olera, fructus æstivi, pisces, carnes &c. satis id declarant. Sicca contra diu durant: quod nos ossa, lapides, metalla, ligna solida atq; compacta, qualia sunt quercina, cedrina, guajacina, docent.

IX.

Sitné Lactuca tantoperè frigida, ut cor refrigerare, hominemq; è medio tollere possit? Videtur certè Galenus hoc ipsum affirmare cap. 18. hujus libri. Sic enim ille. Si lactucæ succus cunctetur, nec statim ad cor deferatur, spatio temporis à partibus & humoribus intermedijs patitur, h. e. concoquitur, & in alimentum abit. At si integer ad cor properet, non secus, atque cicuta, hominem interficit. Quod ipsum & succi alij, admodum refrigerantes facere solent. Nos humidam quidem frigidamque esse lactucam concedimus: idque non solum auctoritate Botanographorum probamus, sed etiam experientia stabilimus. Scribit enim Dioscorides l. 2. c. m. 128. lactucam inflammationibus & ignibus sacris opitulari, somnum conciliare, semen quoque illius libidinum imaginationes in somno compefcere, Venerique

nerique refragari : quo nomine procul dubio à
Pythagoricis ἐὺρέχιοῦ appellata fuit. Quæ omnia
ipse quoque Galenus habet l. 6. simpl. c. propr.
& sitim insuper restinguere addit. Sed tanta
pollere refrigerandi facultate, ut cordis calorem
abolere, hominem necare valeat, minimè arbitra-
mur: idque ipsiusmet Galeni testimonio loc. cit.
confirmamus. Ait enim, lactucam olus quidem
esse humidum & frigidum, non tamen extremè:
sed perinde ut aquam fontanam: additque ra-
tiones duas: unam, quia si extremè frigida esset,
edulis minimè foret. Alteram, quia phlegmoni-
bus quidem, & levibus exiguisq; erysipelatibus est
accommodata: majoribus autem satisfacere non
potest. Quod si quarto ordine frigida esset, malè
cum illis ageretur, qui æstivo tempore singulis fe-
rè diebus acetaria ex lactuca parata larga inge-
rere manu consueverunt.

X

Nunquid Lactuca lactis producere co-
piam possit? Sic multis est persuasum: eò quod
& nomen suum à lacte habeat: & lactei succi
plena sit, presertim caulis illius, qui sauciatus, li-
quorem lactei candoris profundit. Verùm, si γα-
δακλωπομῖνὰ ea statuuntur, quæ vel bonum, lau-
dabilem, copiosumque sanguinem gignunt, qui
lactis est materia: vel quæ sanguinem virtute
penetrativa, aperitiva, incisiva & attenuatoria
ad mammas deducunt, nullo horum modorum la-
ctuca lac proferre dici poterit. Non priori,
Z 2 quoniam

quoniam olus est frigidum & humidum, sanguis autem calidus. Ideoq; neque multum, neque probum sanguinem gignere valet. Non hoc, quoniam dictis facultatibus caret. Quid ergo? Nihilne ad lactis procreationem confert? Confert omnino: sed per accidens solum: & tamen non in omnibus, verum ijs duntaxat mulieribus, quibus propter caliditatem & siccitatem temperamenti lac aut plane deest, aut parcius suppetit. Nam dyscrasiam istam contemperat, estuantem ventriculum, fervidumque hepar & cor refrigerando. Foeminis phlegmaticis & frigidis lactis generationem minime promovet, sed potius non parum remoratur & impedit. Galenus lib. 2. de al. fac. c. 40. eleganter hac de re differit. Ideoque facere non possumus, quin locum illum huc referamus. Ait, multos Medicos lactucam omnibus anteposuisse oleribus, ut ficus fructibus autumnalibus. Quosdam vero aliquid in ea reprehendisse: quod tamen maxime in ea laudandum esset, si illi revera inesset: imo nulli non olerum modo, sed ne optimi quidem ac nutrientissimi succi eduliorum esset secundum. Dicunt enim, lactucam generare sanguinem. Alij scribunt, non simpliciter generare sanguinem, sed copiosum illum gignere. Qui licet prioribus tolerabilius & prudentius lactucam accusent, longius tamen a veritate recedunt. Nemo enim jure eam reprehendere posset, si multum procrearet sanguinem. Haberet namque in se succum ciborum omnium prestantissimum: eo quod

quod suapte natura sanguinem plurimum, aliorum autem humorum nullum proferret. Quod si tamen omnino concederemus, lactucam *πολυαιμία* gignere, vitium tamen istud emendari posset facillime: & quidem duobus modis: uno, exercitatione corporis crebriore: altero, esu lactuce parciore. Concludit tandem Galenus, omnia quidem olera sanguinem producere paucum & pravi succi: inter ea vero lactucam non multum quidem edere, neque succi mali, non tamen omnino laudabilis & bonae notae.

XI.

Cur Cicuta hominem morti tradat, sturnos non item, sed ipsis in alimentum cedat? Galenus cap. 18. hujus libri hanc diversitatis rationem dat: quoniam cicuta in homine celeriter ad cor pertingit, idque refrigerando interimit. Pertingit autem eò celeriter trib. de causis, 1. ob meatuum amplitudinem. 2. ob caloris copiam. 3. ob attractricis, quae in arteriis est, robur. Sturnos vero contrariis de causis minimè perdit. Nam & retinetur, & cunctatur, & sese temporis tractu concoqui alterariq; à corde, tanquam à foco praecalesfacto, permittit: non secus ac ligna viridia igni circumposita. Talia enim ignem extinguunt: ab eo vero exiccata pabulum illi praebent. Verùm, rationem principalem non attingit. Censemus enim, Cicutam hominem propterea necare, quoniam illi lethale venenum est, non τῷ πρῶτῳ, excessu frigiditatis, sed τῷ γένητι,

καὶ ὅλη τῆ ἔσῃα. Quod Socrates, fons ille à Quin-
 tiliano, à Cicerone Parens & Princeps Philoso-
 phorum, Apollinis verò oraculo ἀνδρῶν ἀπάντων
 σοφώτατος & cognominatus, Athenis expertus est,
 cum dolose ac fraudulenter ab Anito & Melito
 accusatus, & postea cicuta potu publicè sublatus
 esset è medio: quam historiam Laërtius in illius
 vita l. 2. diædoticè exponit. Licet autem Dio-
 scorides l. 4. c. m. 67. asseveret, cicutam homi-
 nem jugulare vi refrigeratoria, tamen id refuta-
 ri potest ex ejusdem lib. 6. c. m. 11. quoniam
 ejusmodi edere effectus in homine dicit, qui nu-
 da frigiditati adscribi neutiquam possunt. Ait
 enim, cicutam excitare vertiginem, oculis offun-
 dere caliginem, ita ut minimum cernant: ciere
 singultum; mentem turbare: convulsiones indu-
 cere; & suppresso spiritu strangulare. Quod stur-
 nis cicuta non noceat, in causa peculiaris illius
 κρᾶσις est, quæ facit, ut quod huic animali est
 venenum, alteri sit salutare alimentum. Helle-
 borus nos vehementer purgat, coturnices alit.
 Cnicus similiter nos vacuat, Psittacos nutrit.
 Differt, inquit Hippocrates libr. περὶ φυσῶν,
 corpus à corpore, natura à natura. Non enim
 omni animantium generi eadem aut non confe-
 runt, aut commoda sunt: sed sunt alia aliis ma-
 gis convenientia.

XII.

Rectène dicat Galenus, l. 3. simpl. cap. 18.
 actiones prodire à solidarum partium calore?

Tò

Τὸ σσρεδν, solidum, aliter à Grammaticis, aliter à
Medicis accipitur. Illi solidum usurpant I. pro
eo, quod trinas habet demensiones, longitudinem,
latitudinem & profunditatem, II. pro eo, quod
ex una similique per totum substantia constat.
Sic Virgil. l. 6. Æneid. vocat columnas solido ex
marmore confectas: templa solido de marmore in-
stituta: & l. 3. Georg. solidum elephantum, sive
ebur, aurumque solidum appellat. III. pro toto
atque perfecto, quod omnibus suis partibus est
præditum, & cui nihil detractum, ὁλόμειρον. Hoc
modo Plautus annum vocat solidum, qui integer
est, non interruptus. Hi verò solidam partem va-
rijs alijs modis interpretantur. Et I. quidem so-
lidam partem nominant eam, quæ constans est, at-
que compacta. II. quæ continens est. Qua ra-
tione Hippocrates l. 6. epid. sect. 7. totum cor-
pus dispefcit in contenta, continentia & impetum
facientia. Vbi per τὰ contenta intelligit τὰ ὑγρὰ,
humores: per τὰ continentia τὰ σπρὰ, partes so-
lidas: per τὰ impetum facientia τὰ πνεύματα,
spiritus: sic interpretante Galeno l. 1. de diff.
febr. c. 1. & l. de trem & palpit. c. 5. III. quæ
est animata & vivit, propriamque circumscrip-
tionem habet. IV. quæ est spermatica, diversa
scil. ab ea, quæ carnosæ, qualis est, quæ sanguinea:
authore Galeno l. 11. meth. med. c. 11. l. 1. de
nat. fac. c. 7. & l. 1. de sem. c. 16. spermaticas
verò partes appellat idem in μικρολέχην cap. 59.
primas: vel quòd reliquarum sint fundamenta, &
quasi

quasi prima stamina: vel quòd materia illarum, semen, principium sit primum: vel quòd spermaticæ partes generatione priores sint carnosæ. Nos per solidas partes intelligimus utrasq; spermaticas & sanguineas, sive carnosas. Ab utrisq; enim actiones eduntur. Sed quæritur, an rectè dicatur, à calore earum illas proficisci? Respondemus, prodire ab anima, tanquam à principio primario: à calore, velut ab animæ instrumento: à calido nativo, cuius pars est insitus calor: ab ἰδιόσυκρᾶσι, temperamenti proprietate, quæ eadem cum calido innato.

XIII.

Quam ob causam alij succi citò putrescant atque acescant: alij citra putredinem durent diutius? Citò putrescunt & acescunt illi, qui vel sunt adhuc crudi, plurimum aquosæ in se habentes humiditatis. Vel maturi quidem, sed frigidi & humidi. Tardius verò corrumpuntur, qui maturi, perfectèque cocti: aut qui calidæ & siccantis natura.

F I N I S.

21a 2663

ULB Halle 3
006 549 195

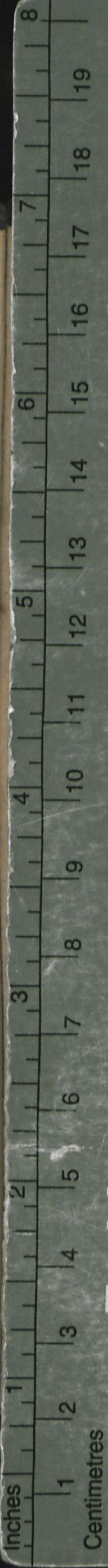

1009

MA

6

B.I.G.

Farbkarte #13

Blue	Blue	White	3/Color	Black
Cyan	Cyan	White	3/Color	Black
Green	Green	White	3/Color	Black
Yellow	Yellow	White	3/Color	Black
Red	Red	White	3/Color	Black
Magenta	Magenta	White	3/Color	Black

M
UM

2.23.24.
est Libri
amento-

ra Argen-
posita

IZIO,
ESSORE
Cæsa-
o:

DOVICO
NO,

T I,
ELPERI.

